

vil pege paa det, som det ærede Medlem pegede paa, at Aandsmagter gaar naturligvis, som Livet, deres egen Vej, og det nytter ikke, at man paa nogen Maade mener, at man kan hemme dem ved nogen Statstvung eller noget saadant, saa vil jeg gøre det ærede Medlem opmærksom paa, at der er en aandelig Bevægelse, som særpræger det 19de Aarhundrede, og som synes at være undgaaet det ærede Medlems Opmærksomhed, men som er det ejendommeligste kirkelige Fænomen i det 19de Aarhundrede. Det er Vækkelsen af Samfundsfølelsen, dette, at man ikke længere kunde nøjes med den kirkelige Betragtning, som herhjemme saa stærkt er gjort gældende af Grundtvig, som Kirken paa mange Maader staar i høj Grad i Taknemmelighedsgæld til. Grundtvig vakte en Hjemmebevidsthed i Kirkehuset, han vakte en kirkelig Følelse ved Fremhævelsen af, hvad Sakramenterne betød, og ved den ejendommelige Form for evangelisk Opfattelse, han havde; men han havde ikke Samfundsforstaaelse i den moderne Forstand, nemlig den, at Menighedsmedlemmerne er aktive og maa have et Fællesskab ved, at de arbejder sammen og tager kirkelige Opgaver op sammen.

Nu vil enhver forstaa, at hvor denne Tankegang kommer stærkt frem i kirkelige Kredse, er det umuligt at paatvinge dem Retninger, som de føler staar paa et andet Grundlag end de selv. Det er, som jeg sagde før, det ejendommelige ved den Samvittigheds Paaberaabelse, som der er fra Ryslinge Menigheds og Rørdams Side, at den vil tvinge det Kirkefolk, som har den stærkeste og mest vaagne Samfundsfølelse, til at anerkende sig som Brødre og Søstre. Det lader sig ikke gøre, og det ærede Medlem Hr. J. Jacobsen, som har en saa stærk Forstaaelse for Livets Ret, vil ved nærmere Eftertanke forstaa, at noget saadant kan ikke ske.

Derfor siger jeg, at det er ikke hen i Vejret, naar man siger, at disse Spørgsmaal trænger til Overvejelse i Øjeblikket. De forskellige kirkelige Bevidstheder staar her overfor hinanden, og de lader sig selvfølgelig ikke i Længden forene. Jeg skal her henvise til, hvad jeg sagde i mit første Indlæg, at naar endogsaa Forholdet er det, at der er kommet Udtalelser fra den grundtvigske Lejr, fra en Mand som Morten Larsen, om, at han ikke anerkender denne Daab som en kristelig Daab — og i Dag ser jeg i Kristeligt Dagblad, at der skal have staaet i „Fyns Venstreblad“ en Udtalelse af Valgmenighedspræst Brückner om, at han

ikke kan anerkende den Rørdamske Daab som en kristelig Daab —, saa forekommer det mig, at det ærede Medlem Hr. N. Johan Laursens Udtalelser er noget optimistiske, som jeg tillod mig at kalde dem med et modereret Udtryk, i Henseende til dette. Det drejer sig aldeles ikke her om hvorvidt disse Mennesker bliver omdøbt eller ikke. Det drejer sig ganske simpelt om, hvorvidt man vil acceptere dem, der er døbt paa en saadan Maade, som Kristne uden videre. Jeg vil antage, at den almindelige Opfattelse, som det ærede Medlem Hr. N. Johan Laursen udtrykte det, vil være den, at man vil fordrø en Fremstilling af de Børn i Kirken og ved den Lejlighed høre Daabspagten, saaledes som den betragtes som gyldig i vor Kirke, eller man vil, hvis Talen er om ældre, eventuelt fordrø en Konfirmation. Mer jeg ved ikke, hvorledes de nævnte Præster vil stille sig. Jeg ved dog, at der er en Præstnede paa Als, der hedder Dahl, som bestemt har benægtet, at han vil godkende den Daab. Og der er formodentlig adskilligt flere end han. Det er ikke et Spørgsmaal, som den videre i en Haandevending lader sig sætte til Side.

Det ærede Medlem H. J. Jacobsen gjorde mig opmærksom paa, at Grundtvig var en Mand, der forstod lisse Ting, forstod Samvittighedsfriheden og Livets Ret. Jeg har tilfældig haft ligende her i min Skuffe i lang Tid — da eg tænkte mig Muligheden af at faa Bøg for dem ved forrige Behandling af Bøslingesagen — Grundtvigs „Kirkelige plysninger for lutherske Kristne“. De lev fremsat af Grundtvig i 1840—42, ien han udgav dem igen i 1870 og vedkente sig dem fuldt og helt. Jeg vil indstænigt anmode det ærede Medlem Hr. J. Jacobsen om at læse Grundtvigs Opfattelse her i dette Skrift. Der er tre Afsnit: Den hllige almindelige Kirke, Daaben efter Kris Indstiftelse og De Kristnes Liv som et Kstusliv. Enhver, der læser, hvad Grundtvig skriver der, vil forstaa, at Grundtvig vilde umuligt kunne have samarbejdet eller hst Samfund med Pastor Rørdam efter har nuværende Opfattelse. Jeg kan fuldt i tiltræde, hvad det ærede Medlem Hr. Klaus Berntsen fremhævede, at den Rørdamske Opfattelse er et Brud paa den grundtvigske; det kan for saa vidt være undordnet for mig, som ikke er Grundtvigier, men jeg vil paapege, at det er en Kidsgering, at en stor Mængde indenfor vor Kirke ser saaledes paa Sagen, som Grundtvig gjorde.

Det fremhæves i disse Bøge meget bestemt, at selv om Kirke er usynlig for